

Kvalitetssäkring av barnahus

Svenska erfarenheter inom ramen för ett
europeiskt utvecklingsarbete

BARNAFRID - NATIONELLT KUNSKAPSCENTRUM
LINKÖPINGS UNIVERSITET

Förord

Barnahusmodellen är sedan länge en central del av arbetet med barn som misstänks ha utsatts för våld eller andra allvarliga övergrepp. Samtidigt saknas i dag ett sammanhållet nationellt system för systematisk kvalitetssäkring och uppföljning av barnahusens arbete i Sverige.

Denna rapport bygger på projektet ”Development of instructions for long-term quality assurance systems in national Barnahus network (2024–2025)”, där Council of the Baltic Sea States (CBSS) har varit projektägare. Projektet genomfördes i partnerskap mellan World Childhood Foundation (Tyskland), Barnafriad vid Linköpings universitet (Sverige) och THL – Institutet för hälsa och välfärd (Finland), med målet att pröva och utveckla ett långsiktigt och överförbart system för kvalitetssäkring av barnahus. Utredare Anna Nelson (projektledare) och Sandra Skoog har deltagit i och ansvarat för Barnafriads arbete i projektet.

Rapporten ”Kvalitetssäkring av barnahus – svenska erfarenheter inom ett europeiskt utvecklingsarbete” är framtagen för att ge en överskådlig bild av hur projektet har slutförts och för att tillgängliggöra materialet i en svensk kontext. Dokumentet ingår inte i den formella slutrapporteringen till CBSS, utan är ett kompletterande underlag. Under arbetet med rapporten har AI-stöd använts för att öka läsbarheten och för att utveckla analysen.

Vi vill tacka alla som bidragit till projektets genomförande. Särskilt tack till projektets partnerorganisationer samt de internationella experter som delat med sig av kunskap och erfarenheter, däribland Abbie Newman, James Herbert och Sari Laaksonen.

Vi vill också tacka de verksamheter som medverkade i pilotstudien och i den kollegiala granskningen, inklusive Barnahus Norrköping och Barnahus Västerås, samt övriga deltagare som bidragit med tid, insikter och reflektioner under revisionsarbetet.

Förhoppningen är att rapporten ska vara ett praktiskt och användbart underlag för fortsatt utveckling av kvalitetssäkring och uppföljning av barnahusverksamhet, i Sverige och i en bredare europeisk kontext.

Linköping 2026-05-04

Laura Korhonen
Centrumchef Barnafriad, Linköpings universitet

Innehållsförteckning

Förord	1
Sammanfattning.....	4
Bakgrund, syfte och metod.....	4
Resultat och tolkning (revision vs ackreditering)	4
Rekommendationer och slutsats	4
Bakgrund och syfte	5
Bakgrund	5
Syftet med projektet.....	6
Partnerorganisationer	7
Sverige	7
Finland	8
Lagstiftning i Finland.....	8
Tyskland	9
Likheter och skillnader mellan barnahus i Sverige, Finland och Tyskland	10
Internationella kvalitetsindikatorer och systematisk granskning	11
Internationella kvalitetsindikatorer för barnahus	11
Barnahus Quality Standards	11
National Standards of Accreditation.....	13
Ackrediterings- och revisionsprocesser	14
Ackrediteringsprocessen	14
Revisionsmodellen ”Quality Auditing”	16
Theory of Change	19
Aktiviteter i projektet.....	20
Analys av nuläge i varje land samt rekrytering av experter	20
Informationsmöte om revisionsarbete i Finland.....	20
Deltagande vid International Symposium on Child Abuse i Huntsville i mars 2025	20
Observation av ackrediteringsprocess	21
Pilotstudie: Revision av barnahus.....	22
Metodologiskt val: Revision som modell	22
Utbildning i revisionsmodellen	22
Val av kvalitetsindikatorer.....	22
Rekrytering av barnahus.....	23
Genomförande	23
Insamling av dokumentation	23
Platsbesöket vid revisionen.....	23

Skriftlig feedback.....	25
Utvärdering av deltagarna i revisionen.....	25
Utvärdering av deltagare på Barnahus Norrköping.....	25
Medbedömarnas upplevelse.....	26
Resultat från pilotrevisionerna.....	26
Theory of Change i relation till revision.....	27
Slutdiskussion.....	28
Nationell utveckling – Sverige i ett vägskäl.....	29
Rekommendationer för nästa steg i Sverige.....	29
Slutord.....	31
Referenser.....	32
Bilaga 1.....	33
Multi-disciplinary Team: Theory of Change.....	33

Sammanfattning

Bakgrund, syfte och metod

Barnahusmodellen är en central del av arbetet med barn som misstänks ha utsatts för våld eller andra allvarliga övergrepp och syftar till ett samordnat, barncentrerat och rättssäkert bemötande genom multidisciplinär samverkan.

Trots lång erfarenhet saknas i dag ett sammanhållet nationellt system för systematisk kvalitetssäkring och uppföljning av barnahus arbete i Sverige. Nationella kriterier finns men tillämpas inte konsekvent, och det saknas tillförlitlig statistik, strukturerad uppföljning och tydlig nationell styrning. Liknande utmaningar finns i Finland och Tyskland.

CBSS-projektet Development of instructions for long-term quality assurance systems in national Barnahus network (2024–2025) genomfördes för att pröva och utveckla ett långsiktigt och överförbart system för kvalitetssäkring inom barnahusnätverk i Sverige, Finland och Tyskland.

Efter analys av internationella standarder och kvalitetssäkringssystem (Promise Barnahus Quality Standards och NCA:s ackrediteringssystem) valdes revision (audit) som utgångspunkt: en systematisk, kollegial och oberoende granskning med fokus på lärande och verksamhetsutveckling.

Pilotrevisionerna kombinerade självskattning/enkät och indikatorer, dokumentstudier samt platsbesök med skriftlig återkoppling.

Resultat och tolkning (revision vs ackreditering)

Ackreditering är beroende av nationellt mandat, tydlig ansvarsfördelning och rättsliga strukturer, vilket i nuläget saknas i Sverige, Finland och Tyskland. Revision framstår därför som det mest realistiska steget i dagens kontext och kan fungera som grund för långsiktig kvalitetsutveckling samt ett förberedande steg inför eventuell framtida ackreditering.

Rekommendationer och slutsats

1. Inför revision som nationellt kvalitetssäkringsverktyg i återkommande cykler och med nationell sammanställning av resultat.
2. Utveckla och förankra mätbara indikatorer och standarder hos samtliga samverkansaktörer.
3. Skapa förutsättningar för framtida ackreditering genom att tydliggöra mandat, ansvar och vid behov lagstiftning, inklusive möjligheten att skydda begreppet barnahus.

Projektet visar att revision är en praktiskt genomförbar och professionellt accepterad metod för kvalitetssäkring av barnahus och ger ett konkret underlag för fortsatt nationell utveckling i Sverige.

Bakgrund och syfte

Bakgrund

Regeringen beslutade i juni 2015 att ge Linköpings universitet i uppdrag att etablera och driva Barnafrid. Sedan starten har Barnafrid haft ett nära och kontinuerligt samarbete med de svenska barnhusen. Arbetet har skett genom nationella nätverk, utbildningsinsatser och rapporter. Barnafrid har även utvecklat en digital barnhusutbildning som stärker kompetensen i arbetet med barn som utsätts för brott.

Barnahus är en samverkansmodell där de parallella utredningarna inom rättsväsende och socialtjänst kan ske när det finns misstanke om att barn och unga under 18 år har utsatts för våld i nära relation, sexualbrott eller andra allvarliga övergrepp. Inom barnhusen samverkar Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten och socialtjänsten, och i många fall även hälso- och sjukvården. Syftet är att säkerställa ett samordnat, barncentrerat och rättssäkert bemötande. Barnahusmodellen syftar också till att minska antalet kontakter för barnet och att samordna insatserna på ett sätt som stärker både barnets trygghet och rättsprocessen.

2005 startade de första barnhusen i Sverige¹. Fyra år efter att barnahus etablerades tog dåvarande Rikspolisstyrelsen tillsammans med Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen, Rättsmedicinalverket fram gemensamma riktlinjer för barn som utsatts för barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för barnahus².

Barnafrid har vid flera tillfällen påpekat att systematisk kvalitetsuppföljning saknas i de svenska barnhusen. Det finns inte heller någon form av certifiering. I dag saknas en nationell struktur för att följa upp kvalitet och innehåll i barnhusens arbete. Barnahusmodellen saknar dessutom evidens som multidisciplinär verksamhet även om flera av dess enskilda metoder och arbetssätt är evidensbaserade.

2024 beviljades medel från Council of the Baltic Sea States (CBSS) till projektet ”Development of instructions for long-term quality assurance systems in national Barnahus network”. Projektet startades upp i augusti 2024 i samband med ISPCANs konferens i Uppsala. Projektet avslutades 31 december 2025.

Denna rapport är framtagen för att ge intresserade i Sverige en överskådlig bild av hur projektet har slutförts. Dokumentet ingår inte i den formella slutrapporteringen till CBSS. Det fungerar i stället som ett sätt att tillgängliggöra materialet i en svensk kontext.

Rapporten beskriver barnahus i de tre projektländerna. Den ger även en överblick över befintliga system för att mäta kvalitetsindikatorer. Slutligen innehåller den en pilotstudie genomförd på ett barnahus i Sverige.

---

¹ Socialstyrelsen (2006) *Barnahus – försöksverksamhet med samverkan under ett tak vid misstanke om brott*. Stockholm: Socialstyrelsen.

² Rikspolisstyrelsen (2009) *Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets barnahus*. Ju2009/08003/KRIM. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

Syftet med projektet

Projektet syftar till att utveckla gemensamma system för kvalitetssäkring inom Barnahus-nätverk i Sverige, Finland och Tyskland. Målet är att skapa ett långsiktigt och balanserat system för systematisk granskning av Barnahus insatser. Systemet ska bidra till säkra och rättssäkra miljöer för barn som utsatts för våld. Projektet ska även bidra till hållbara och jämförbara kvalitetssystem som kan användas i andra länder i Östersjöregionen och Europa.

Partnerorganisationer

Projektet genomförs i partnerskap mellan tre länder:

- World Childhood Foundation (Tyskland) – projektledare
- Barnafrid, Linköpings universitet (Sverige)
- THL – Institutet för hälsa och välfärd (Finland)

Sverige, Finland och Tyskland befinner sig på olika utvecklingsnivåer när det gäller barnahusens organisation och struktur, men alla delar behovet av att utveckla gemensamma och hållbara system för systematisk granskning och ackreditering av Barnahus insatser. Till projektet är även ett antal internationella experter knutna:

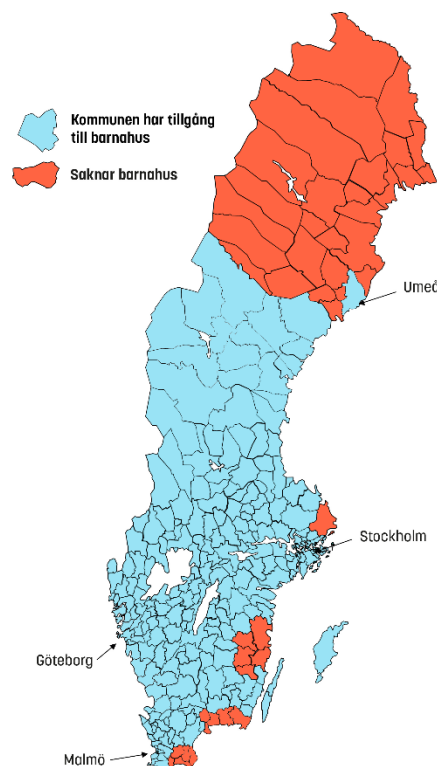
- Abbie Newman Chief Executive Officer på Mission Kids Child Advocacy Center, Pennsylvania USA. Abbie är en av ackrediteringsgranskarna av Child Advocacy Centers (CAC) i USA.
- James Herbert, universitetslektor och forskare på University of South Australia, med inriktning på samspelet mellan rättsväsendet, barnskydd och psykiatri i arbetet med barn som utsatts för övergrepp.
- Sari Laaksonen, Development Director, ETKL (The Federation of Mother and Child Homes and Shelters) i Finland, med särskild expertis i Quality Auditing Model.

Sverige

I dag finns 33 barnahus i Sverige, och 247 av landets 290 kommuner har tillgång till någon av dessa verksamheter. Barnahusen har etablerats genom lokala initiativ och skiljer sig därför åt i både uppbyggnad och arbetssätt. För att skapa en mer likvärdig verksamhet tog Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen och Rättsmedicinalverket år 2009 fram nationella kriterier för barnahus.

I den senaste nationella utvärderingen från 2019³ konstaterades att flera barnahus fortfarande inte uppfyller de kriterier som satts upp. De största bristerna rör hälso- och sjukvårdens medverkan, men utvärderingen pekar också på att personalomsättning och lokala ekonomiska förutsättningar påverkar vilka insatser som kan erbjudas.

Figur 1. Tillgång till barnahus på kommunnivå i Sverige.

³ Barnafrid – Nationellt Centrum för kunskap om våld mot barn (2019) *Slutrapport: Utvärdering av barnahus*. Linköping: Barnafrid.

Det saknas i dag sammanhållen uppföljning, tillförlitlig statistik och en tydlig nationell styrning av barnhusens arbete⁴.

För närvarande pågår två regeringsuppdrag: Polismyndigheten har fått i uppdrag att – i samverkan med Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen och Rättsmedicinalverket – revidera de nationella riktlinjerna. Därutöver har Brottsoffermyndigheten fått ett nationellt samordningsuppdrag för barnhusverksamheten.

Finland

Finland har fem barnhus som tillsammans täcker hela landet. Barnhusen samordnas av THL (Institutet för hälsa och välfärd) och är statligt finansierade multidisciplinära enheter.

Verksamheten är organiserad som regionala noder där rättspsykologiska och rättspsykiatriska enheter utgör kärnan.

Barnhusen är en del av universitetssjukhusens strukturer och är kopplade till universitetssjukhusen i Helsingfors, Kuopio, Uleåborg, Tammerfors och Åbo. I Vasa finns en satellitenhet som organisatoriskt tillhör enheten i Åbo.

Barnhusen utreder misstänkt misshandel och sexualbrott mot barn, samordnar arbetet med polis, åklagare, socialtjänst och hälso- och sjukvård samt genomför både barnförhör och läkarundersökningar. En central skillnad mot Sverige är att rättspsykologer genomför barnförhören.

Finland inrättade sitt nationella Barnhusprojekt 2019, vilket stärkte den nationella samordningen ytterligare.

Lagstiftning i Finland

Finland bereder just nu en ny barnhuslag, som har skickats på remiss och fortsatt bereds inom Regeringskansliet. Förslaget innebär att särskilda social- och hälsovårdsenheter, barnhus, ska regleras i lag.

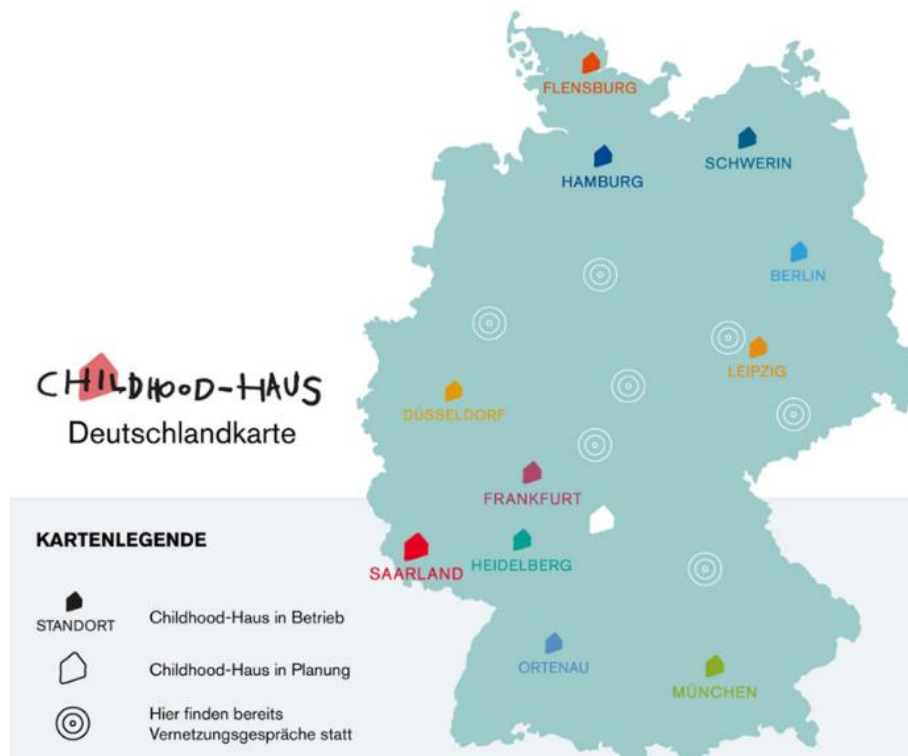
Figur 2. Universitetssjukhusregioner i Finland och deras geografiska upptagningsområden.

⁴ Barnafriid – Nationellt Centrum för kunskap om våld mot barn (2019) *Slutrapport: Utvärdering av barnhus*. Linköping: Barnafriid.

Tyskland

Tysklands barnahus, Childhood-Haus, samordnas av World Childhood Foundation. Det finns i dag elva barnahus på olika platser i landet och ytterligare etableringar planeras.

Barnahusens utformning varierar mellan olika regioner, bland annat eftersom Tyskland består av flera delstater med olika lagstiftning. De flesta barnahus är integrerade i eller nära knutna till sjukhus, vilket präglat den tyska modellen. Exempelvis är det en andel barn som kommer till barnahus som inte förhörs i en brottsutredning utan med syfte att göra en medicinskbedömning på uppdrag av socialtjänsten.

Figur 3. Lokalisering av Childhood-Haus i Tyskland – befintliga, planerade och nätverksbaserade verksamheter.

Likheter och skillnader mellan barnahus i Sverige, Finland och Tyskland

Kategori	Sverige	Finland	Tyskland
Antal barnahus	33 barnahus	5 barnahus samt 1 satellitenhet	11 ChildhoodHaus
Nationell samordning	Begränsad nationell styrning. Regeringsuppdrag pågår (Polismyndigheten och Brottsoffermyndigheten).	Stark nationell samordning via THL.	Ingen samlad nationell styrning. Systemet varierar mellan delstater; World Childhood Foundation samordnar barnhusen.
Huvudman/organisation	Lokala eller regionala samverkanslösningar mellan rättsväsende, socialtjänst och oftast hälso- och sjukvård.	Multidisciplinära team inom universitetssjukhusen; statligt finansierade.	Ofta integrerade i barnsjukhus eller medicinska center; drivs i samarbete med World Childhood Foundation.
Genomför barnförhör	Polisen (barnförhørsledare).	Rättsspsykologer (central skillnad mot Sverige).	Varierar mellan delstater. Ofta polis, men kan ha medicinskt stöd.
Medicinsk kompetens på plats	Olikvärdig och ofta bristfällig enligt nationella utvärderingar.	Mycket stark. Barnhusen är direkt kopplade till specialistvård.	Stark medicinsk förankring, eftersom de oftast ligger i sjukhusmiljö.
Lagstiftning	Ingen barnahuslag. Kriterier från 2009. Viss reglering genom annan lagstiftning (t.ex. barnfridsbrott).	Ny barnahuslag under beredning. Existerande lag reglerar utredningar vid misstanke om våld eller sexualbrott mot barn.	Ingen enhetlig lag. Reglering skiljer sig mellan delstater.
Nationell kvalitetssäkring	Kriterier för barnahus finns, men uppföljning eller certifiering saknas.	Stark struktur genom THL. Systematisk nationell uppföljning.	Varierar. Ingen gemensam nationell kvalitetssäkring. World Childhood Foundation fortsätter med revision.
Finansiering	Regional eller kommunal finansiering och Polismyndigheten. Varierande resurser mellan barnahus.	Statlig finansiering via THL och universitetssjukhusen.	Varierande finansiering. Ofta delvis finansierat genom sjukhusorganisationer.
Målgrupper	Barn som misstänks vara utsatta för våld i nära relation, sexualbrott eller bevittnat våld. Barn med sexuella beteendeproblem.	Barn som misstänks vara utsatta för misshandel eller sexualbrott.	Liknande målgrupper. Främst våld och sexualbrott, men det kan variera regionalt.
Utmaningar	Bristande likvärdighet. Svag medicinsk medverkan. Nationell uppföljning saknas.	Resurskrävande modell. Stark centralisering till universitetssjukhusen.	Stora regionala skillnader på grund av avsaknad av gemensam lagstiftning.
Styrkor	Lång erfarenhet. Väl etablerad modell. Hög kännedom i samverkanssystemen.	Nationell samordning. Tydlig struktur. Hög expertis inom rättspsykologi och barnmedicin.	Starkt medicinskt fokus. Välutvecklad sjukvårdsintegration. Tydlig fysisk barnanpassning.

Tabell 1. Översikt på skillnader och likheter mellan barnahus i Sverige, Finland och Tyskland.

Internationella kvalitetsindikatorer och systematisk granskning

Internationella kvalitetsindikatorer för barnahus

Projektgruppen har tittat på europeiska Barnahus Quality Standards och den amerikanska ackrediteringsstandarden för CAC.

Barnahus Quality Standards

År 2015 inleddes "Promise" som ett EU-finansierat projekt som drevs av CBSS, Child Circle, The Verwey-Jonker Institute och HAPI – Health Action Partnership International. Till projektet knöts även ett antal samarbetspartners som redan bedrev barnahusliknande verksamheter med bland annat Barnahus Stockholm och Barnahus Linköping, en expertgrupp samt europeiska länder som stod inför att etablera barnahus.

Syftet med Promise var att:

- Främja barnvänliga, tvärprofessionella och myndighetsövergripande verksamheter till stöd för våldsutsatta barn, före, under och efter rättsprocessen.
- Öka kapacitet och kunskap inom barnahusliknande verksamheter i Europa.
- Främja goda arbetssätt, strategier och standarder för barnahusliknande verksamheter.
- Höja medvetenheten om barns rättigheter.

Ett av projektets första uppdrag var att formulera gemensamma principer för barnahusarbete – utifrån barnets rättigheter och oberoende av nationell lagstiftning, sociala strukturer eller traditioner ([Promise Barnahus Network – CBSS](#)).

År 2017 publicerades de europeiska Barnahus Quality Standards, som idag utgör ett ramverk för hur barnahus kan arbeta på ett sätt som minskar retraumatisering och säkerställer barns rätt till skydd, stöd och en barnvänlig rättsprocess. Standarderna är avsedda att vara flexibla och anpassningsbara till olika politiska, juridiska och kulturella sammanhang, och illustreras med exempel från barnahus runt om i Europa⁵.

Standarden

Barnahus Quality Standards är indelade i tio standardområden:

1. Principer och övergripande aktiviteter

Standardområdet beskriver att barnahus ska arbeta utifrån barns bästa och att barn har rätt att både bli lyssnade på och att få information. Barnahus ska också arbeta att undvika fördröjningar i utredningsprocesserna

---

⁵ Council of the Baltic Sea States Secretariat & Child Circle (2017) *Barnahus Quality Standards: Guidance for Multidisciplinary and Interagency Response to Child Victims and Witnesses of Violence*. Stockholm: CBSS

2. Multidisciplinär samverkan mellan myndigheter

Standardområdet beskriver att barnahus bör ha tydliga roller, rutiner och formella avtal för samarbete mellan polis, åklagare, socialtjänst och hälso-sjukvård.

3. Målgrupp

Standardområdet beskriver att barnahus ska ta emot *alla* barn som utsatts för eller bevittnat våld, utan diskriminering.

4. Barnvänlig miljö

Standardområdet betonar att barnahus ska ha trygga, barnanpassade lokaler med god tillgänglighet, sekretess och skydd mot att möta misstänkt förövare.

5. Ärendehantering mellan myndigheter

Standardområdet beskriver bland annat skapande av rutiner och uppföljning. Gemensam planering, uppföljning och dokumentation av varje ärende, samt en utsedd stödperson.

6. Barnförhör

Standardområdet beskriver barnförhöret. Vikten av att intervjuer genomförs av specialutbildad personal enligt evidensbaserade metoder, spelas in och observeras av relevanta aktörer.

7. Medicinska undersökningar

Standardområdet beskriver att medicinsk och/eller rättsmedicinsk undersökning utförd av specialister ska erbjudas på barnahus eller närliggande vård.

8. Krisstöd och behandling

Standardområdet beskriver att bedömning, krisstöd och behandling ska erbjudas snabbt av särskilt utbildad personal på barnahus eller närliggande vård.

9. Kapacitetsuppbyggnad

Standardområdet beskriver att personal på barnahus ska få regelbunden utbildning, handledning och stöd.

10. Prevention: informationsdelning och extern kompetensuppbyggnad

Standardområdet beskriver att barnahus ska bidra till kunskapsspridning, datainsamling, utbildning och samverkan för att förebygga våld mot barn.

Flertalet områden beskriver hur verksamheter bör styras, vilken dokumentation som ska finnas (t.ex. samverkansavtal), samt vilka lokaler, kompetenser och arbetssätt som krävs. Vissa standardområden innehåller även kvantitativa indikatorer, vilket gör dem användbara för uppföljning och kvalitetssäkring.

Exempel på uppbyggnad:

Standardområde 1. Övergripande principer

Det första standardområdet innehåller tre grundläggande principer som ska genomsyra hela processen:

1.1 Barnets bästa: Alla beslut ska utgå från barnets bästa.

1.2 Rätten att bli hörd och få information: Barnet ska få information och möjlighet att uttrycka sina åsikter.

1.3 Undvika dröjsmål: Processen ska ske snabbt för att minska belastning och risker.

Sedan 2024 pågår en revidering och vidareutveckling av standarden. Bland annat kommer det sociala arbetet och barnskyddets roll att utvecklas till en egen standard.

I flera europeiska länder fungerar Barnahus Quality Standards redan som grundläggande ramverk för hur barnahus ska organiseras och arbeta.

Sedan hösten 2025 drivs Promise-arbetet vidare inom Barnahus Forum, en opartisk organisation som samlar och stödjer europeiska barnahus ([Barnahus Forum 2025 – Barnahus Network](#)).

National Standards of Accreditation

National Children's Alliance (NCA) är den nationella organisationen i USA som samordnar, kvalitetssäkrar och utvecklar landets närmare 1 000 CAC i samtliga 50 delstater. NCA arbetar med påverkansarbete, nationellt ledarskap och utveckling av riktlinjer som ska säkerställa ett likvärdigt och barncentrerat arbete.

För att stödja kvaliteten nationellt har NCA tagit fram "National Standards of Accreditation", ett omfattande ramverk av krav och rekommendationer som ska ingå i ett ackrediterat CAC⁶. Standarden är baserad på aktuell evidens, praktiska erfarenheter och forskning inom området och revideras vart femte år. I anslutning till den har NCA utvecklat ett ackrediteringssystem som säkerställer enhetlig kvalitet, stödjer utveckling och fungerar som certifiering av landets CAC.

Standarden

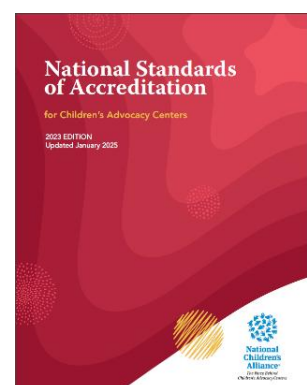
Det amerikanska systemet består av nio standardområden:

1. Multidisciplinärt team (MDT)

Standardområdet beskriver hur polis, socialtjänst, medicinsk kompetens, psykologisk expertis, åklagare och stödpersoner ska samarbeta för att minska barnets trauma och säkerställa samordnade insatser.

2. Forensiska intervjuer

Standardområdet beskriver hur intervjuer (förhören) ska vara rättssäkra, neutrala och undvika upprepning. De ska utföras av särskilt utbildade yrkespersoner.

⁶ National Children's Alliance (2023) *National Standards of Accreditation for Children's Advocacy Centers*. Washington, DC: National Children's Alliance.

3. **Stöd och rådgivare/ombud** (*advocacy*)
Standardområdet reglerar hur barn och vårdnadshavare ska få kontinuerligt stöd under hela processen – inklusive krishjälp, information om rättsprocessen och praktiskt stöd.
4. **Medicinsk utvärdering**
Standardområdet säkerställer att specialiserade medicinska undersökningar är tillgängliga för alla barn, oavsett betalningsförmåga eller geografisk plats.
5. **Psykisk hälsa**
Standardområdet innehåller krav på att traumafokuserad, evidensbaserad behandling ska erbjudas barnet och dess föräldrar.
6. **Fallgranskning och koordinering**
Standardområdet beskriver hur regelbundna tvärprofessionella möten ska genomföras för att granska ärenden, koordinera insatser och fatta gemensamma beslut.
7. **Falluppföljning**
Standardområdet ställer krav på system som säkerställer strukturerad uppföljning, statistikinsamling och kontinuerlig kvalitetsutveckling.
8. **Organisatorisk kapacitet**
Standardområdet reglerar organisationens juridiska struktur, försäkringar, policyer, ekonomiska transparens och strategiska planering.
9. **Barnsäkerhet och skydd**
Standardområdet ställer krav på att lokalerna ska vara både fysiskt och psykologiskt säkra. Barn ska inte riskera kontakt med misstänkta, och miljön ska vara tillgänglig, trygg och barnanpassad.

Det finns även några standardområden som är frivilliga: prevention, CSEC (Commercial Sexual Exploitation of Children, på svenska kommersiell sexuell exploatering av barn) och fysisk barnmisshandel. CAC väljer själva om de ska omfattas eller inte.

Ackrediterings- och revisionsprocesser

Ackrediteringsprocessen

I USA erbjuder National Children's Alliance (NCA) en formaliserad ackrediteringsprocess där ett CAC kan erhålla full, avvaktande ("pending") eller ingen ackreditering. Ackrediteringen gäller i fem år, varefter centret måste ansöka på nytt för att behålla ackrediteringsstatus.

Ackreditering är en strukturerad och systematisk process som syftar till att säkerställa att en organisation uppfyller fastställda kvalitetskrav och standarder. Genom en oberoende granskning prövas om verksamheten lever upp till dessa krav, vilket stärker trovärdigheten och kvaliteten i det arbete som bedrivs.

NCA strävar efter en rättvis, transparent och likvärdig granskning, där standarden betraktas som minimikrav för kvalitativ CAC-verksamhet. Standarden är evidensbaserad, mätbar och föremål för regelbunden översyn för att återspegla aktuell forskning och förändrade behov.

Genom att tydliggöra kriterier, mätbarhet och bedömningsmetoder säkerställer NCA att barn och familjer får tillgång till högkvalitativa, relevanta och tillgängliga insatser i enlighet med CAC-modellen.

Ackrediteringsprocessens steg

1. Självsfattning och ansökan

Ackrediteringsprocessen inleds med att varje CAC gör en egen bedömning av hur väl verksamheten uppfyller NCA:s kvalitetskrav. När lokala brister och förbättringsområden identifierats lämnas en formell ansökan om ackreditering till NCA.

2. Dokumentgranskning

NCA gör först en fördjupad genomgång av den skriftliga dokumentationen, såsom riktlinjer, samverkansavtal, rutiner, statistik och annan bevisning av att standarderna följs.

3. Platsbesök

Därefter genomförs ett platsbesök av ett team av utbildade granskningspersoner. Platsbesöket omfattar:

- Intervjuer med varje aktör inom det multidisciplinära teamet (polis, socialtjänst, åklagare, medicinsk kompetens, psykisk hälsa samt CAC:s egen personal). Intervjuerna följer en fastställd mall.
- Verifikation av uppgifter. Det kan exempelvis handla om kontroll av hur många barn som faktiskt fått krisstöd om centret uppger att detta erbjuds.
- Observation av en ärendegenomgång där samtliga myndighetsaktörer deltar. Här bedömer granskarna:
  - hur samverkan fungerar i praktiken,
  - hur ordet fördelas mellan professionerna,
  - om barnets bästa står i centrum, samt
  - om beslutsprocesserna är strukturerade och följer standardens krav.

4. Muntlig återkoppling

I slutet av platsbesöket ger granskarna en preliminär muntlig återkoppling kring sina observationer och anger om de avser rekommendera:

- full ackreditering,
- avvaktande, eller
- avslag.

Den slutliga bedömningen görs dock av NCA:s styrelse.

5. Styrelsens beslut

NCA:s styrelse granskar rekommendationerna och beslutar därefter om centret ska tilldelas:

- full ackreditering,
- avvaktande, eller
- ingen ackreditering.

Center som får bedömningen "avvaktande" får ett år att ta fram och genomföra en plan för att åtgärda de identifierade bristerna.

6. Uppföljning vid avvaktande beslut

Efter ett år skickar centret in dokumentation som visar hur bristerna har rättats till. Denna dokumentation granskas av:

- samma platsgranskare,
- NCA:s ackrediteringsavdelning,
- NCA:s styrelse.

Styrelsen fattar därefter beslut om full ackreditering ska beviljas eller om ansökan ska avslås.

7. Möjlighet att överklaga

Om ett CAC nekas ackreditering kan centret antingen överklaga beslutet eller påbörja en helt ny ackrediteringsprocess.

Revisionsmodellen ”Quality Auditing”

Revisionsmodellen ”Quality Auditing” är ett annat strukturerat sätt att bedöma om en verksamhet uppfyller fastställda kriterier, standarder och kvalitetsmål. Det är en systematisk, oberoende och kollegial granskning där målet inte enbart är kontroll – utan framför allt lärande, utveckling och kvalitetssäkring. Finland har bland annat använt modellen för att göra revision på verksamheter såsom mor-barn hem. Vid revisionen bjuds två medbedömare från liknande verksamhet in i revisionsarbetet för att få ytterligare en dimension på granskningen.

Denna revision består vanligtvis av:

- förberedelser, inklusive insamling av dokument och data
- genomgång av skriftligt material
- platsbesök, där arbetssätt och samverkan observeras
- intervjuer med personal, ledning och ibland klienter
- analys och återkoppling

Syftet är att lyfta fram både styrkor och förbättringsområden, och skapa en gemensam grund för professionell reflektion.

Utvärderingen bygger på tre centrala kvalitetsdimensioner; processkvalitet, strukturkvalitet, resultatqualität (se figur 4).

Processkvalitet (quality of process)

Handlar om hur tjänster levereras:

- lärandeprocesser
- interaktioner med barn och familjer
- hur tvärprofessionell samverkan genomförs
- hur väl rutiner följs i praktiken

Strukturkvalitet (quality of structure)

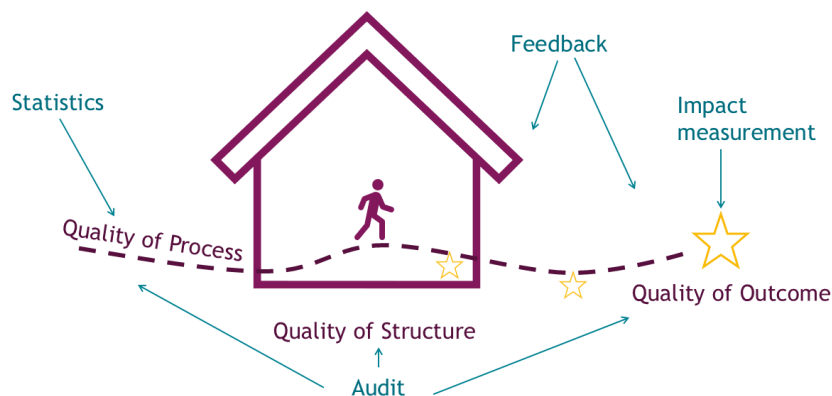
Avser verksamhetens förutsättningar:

- bemanning
- kompetens
- fysiska lokaler
- tekniska system
- organisatoriska strukturer och policydokument

Resultatkvalitet (quality of outcome)

Rör de effekter som arbetet leder till:

- resultat för barn och familjer
- upplevd kvalitet
- uppföljningsdata
- verksamhetens bidrag till bredare samhällseffekter

Figur 4. Utvärderingen utgår från processkvalitet, strukturkvalitet och resultatkvalitet. Källa: *Ensi ja turvakotien liitto (ETKL), Finlands kvalitetsarbete med Federation of Mother and Child Homes and Shelters.*

Platsbesöket vid revisionen

Under revisionen ingår ett platsbesök på verksamheten. Under platsbesöket undersöks hur de yrkesverksamma upplever att de arbetar efter kvalitetsindikationerna. De yrkesverksamma tar ställning genom självskattning som görs tillsammans med granskarna.

Exempel på protokoll som kan användas, där de medverkande själva tar ställning till huruvida man når upp till målen, delvis, eller inte alls (se figur 5):

	Does not meet the quality criteria	Partially meets the quality criteria	Often meets the quality criteria	Meets the quality criteria
Common process criteria			●	
Working with the child		●		
Working with the survivor				●
Working with the perpetrator				●
Documentation				●
Service availability		●		
Personnel			●	
Facilities and safety				●
Evaluation				●
Outcomes for the customer				●
Outcomes for associations	●		●	
Outcomes for peer actors and experts by experience				

Figur 5. Illustrativt exempel på hur graden av uppfyllelse av kvalitetskriterier kan sammanställas och visualiseras inom ramen för en kvalitetsutvärdering. Källa: *Ensi ja turvakotien liitto (ETKL), Finlands kvalitetsarbete med Federation of Mother and Child Homes and Shelters.*

Frågorna som används vid revisionen är mer utforskande, reflekterande och lärande. Exempel på respektfulla och nyfikna frågeställningar som användes vid platsbesöket:

- Vi skulle verkligen vilja att förstå, kan du berätta om hur ni har arbetat?
- Vi hänger inte riktigt med, kan du förtydliga?
- Skulle du kunna utveckla det...?
- Hur har ni implementerar detta?
- Hur märker du att ...?

Feedback

Under platsbesök ges feedback på plats i form av reflektioner till verksamheten. Feedbacken kommer från de som utför revisionen och från medbedömarna. Efter revisionen ges skriftlig feedback med förslag på styrkor och förbättringsområden.

Theory of Change

James Herbert, universitetslektor och forskare på University of South Australia, har under flera års tid forskat på barnahus och barnahuslikande verksamheter.

James Herbert har använt en modell kallad ”Theory of Change-modellen”. Den används för att tydliggöra *hur* och *varför* en verksamhet förväntas leda till önskade resultat. Modellen erbjuder ett strukturerat sätt att beskriva sambanden mellan⁷:

- verksamhetens insatser,
- de mekanismer som dessa insatser aktiverar, och
- de kortsiktiga och långsiktiga effekter man vill uppnå.

Modellen används ofta som ett verktyg i revisions- och utvecklingsprocesser, eftersom den hjälper verksamheter att:

- definiera sina mål mer precist,
- synliggöra vilka resurser och arbetsmetoder som krävs,
- formulera indikatorer som kan följas upp,
- och skapa en gemensam, delad logik mellan professionerna kring hur förändring faktiskt sker.

Herberts modell betonar särskilt vikten av att arbetssätt och strukturer hängs ihop med de effekter man vill åstadkomma — och att kvalitetsgranskning blir mest meningsfull när den utgår från en tydligt formulerad förändringsteori. För mer information se tabell bilaga 1.

---

⁷ Herbert, J.L. & Bromfield, L. (2019) ‘Multi-disciplinary teams responding to child abuse: Common features and assumptions’, *Children and Youth Services Review*, 106, 104467. doi:10.1016/j.childyouth.2019.104467.

Aktiviteter i projektet

Analys av nuläge i varje land samt rekrytering av experter

Projektet inleddes med en kartläggning för att förstå hur barnahusverksamheter är organiserade och fungerar i Sverige, Finland och Tyskland. Under slutet av 2024 och början av 2025 genomfördes studiebesök i samtliga tre länder. Vid varje besök arrangerades även föreläsningar om nationella referensramar, lagstiftning och aktuellt utvecklingsarbete.

Studiebesöken gav projektgruppen en fördjupad förståelse för likheter och skillnader mellan ländernas barnahus, både vad gäller juridiska strukturer, organisatoriska modeller och samverkansformer.

Parallellt genomfördes en kunskapsinsamling om befintliga system för kvalitetssäkring. Projektgruppen hade kontakt med flera nyckelpersoner som arbetar med kvalitets- och utvecklingsfrågor inom barnahus i Europa.

Informationsmöte om revisionsarbete i Finland

Vid besöket i Finland träffade projektgruppen Sari Laaksonen, Development Director, ETKL (The Federation of Mother and Child Homes and Shelters) i Finland, med särskild expertis i Quality Auditing Model.

I Finland har revision använts under flera år inom bland annat skyddade boenden för mödrar och barn. Där genomförs revision som ett återkommande verktyg för systematisk uppföljning och verksamhetsutveckling.

Granskningen genomförs vart tredje till vart fjärde år och omfattar följande moment:

1. Förberedande material tas fram och skickas ut som underlag inför granskningsdagen.
2. Granskningsdagen inkluderar samtal med klienter, medarbetare, operativ ledning, styrelse och samarbetspartners.
3. En revisionsrapport sammanställs för varje verksamhet. Den beskriver grad av måluppfyllelse, styrkor och avvikelser från standarden.
4. En nationell sammanställning görs efter varje omgång, där gemensamma styrkor, mönster och utvecklingsområden lyfts fram för hela landet.

Deltagande vid International Symposium on Child Abuse i Huntsville i mars 2025

Våren 2025 deltog projektgruppen på International Symposium on Child Abuse i Huntsville, USA – platsen där det första CAC grundades 1985. Konferensen har ett internationellt fokus och samlar aktörer som arbetar med barnahusmodellen.

Under vistelsen deltog projektgruppen i:

- konferensens föreläsningar och workshops
- ett studiebesök på CAC Huntsville
- möten med representanter från National Children's Alliance, bland annat Abbie Newman och Alyssa Todd (Accreditation Coordinator)

Syftet var att fördjupa kunskapen om ackrediteringsprocessen, NCA:s praktiska arbetssätt och hur de nationella standarderna tillämpas i CAC-verksamheter.

Observation av ackrediteringsprocess

Under våren och sommaren 2025 fick projektgruppen möjlighet att digitalt följa tre platsbesök som alla var en del av NCA:s ackrediteringsprocess. Detta gav värdefulla insikter i hur ackrediteringsgranskningen går till i praktiken.

Platsbesöken omfattade bland annat

- observation av ett multidisciplinärt teammöte med ärendegenomgång
- samtal med olika samverkansparter, såsom barnmedicinsk kompetens, polis, åklagare, terapeuter och barnombud.
- granskning av hur riktlinjer, rutiner och standarder omsätts i det dagliga arbetet

I slutet av varje platsbesök presenterade granskarna en preliminär rekommendation om centret bedöms få full ackreditering, avvaktande eller avslag.

Pilotstudie: Revision av barnahus

Metodologiskt val: Revision som modell

Under projektets gång genomfördes dokumentstudier där projektgruppen analyserade och jämförde befintliga kvalitetssystem, indikatorer och modeller för utvärdering. Utgångspunkten var att utveckla ett överförbart revisionssystem som kan fungera i flera länders kontext.

Aspekt	Ackreditering	Revision
Kräver nationellt mandat	Ja	Nej
Fokus	Kontroll och certifiering	Lärande och utveckling
Genomförbar idag (SE)	Nej	Ja
Risk för exkludering	Hög	Låg
Legitimitet utan lagstöd	Begränsad	Hög

Tabell 2. Skillnader mellan olika aspekter i ackreditering respektive revision.

Projektgruppen beslutade gemensamt att utgå från revisionsmodellen. Samtliga aktörer i projektet saknar mandat att via riktlinjer, standarder eller formella beslut uttala om barnahus når upp till fastställda kvalitetsmål. Barnafrid kan bidra med analys, reflektioner och påtalade utvecklingsområden – men kan inte besluta om måluppfyllelse eller utfärda någon form av ackreditering.

I både tidigare nationella utvärderingar och Barnafrids egna återkommande utvecklingsområden till regeringen har det lyfts att det finns ett långvarigt behov av nationella kriterier och ett tydligt uppföljningsbart kvalitetssäkringssystem för barnahus. Mot denna bakgrund är revision en lämplig metod eftersom den fokuserar på kollegial granskning, lärande och förbättring, snarare än formell certifiering.

Utbildning i revisionsmodellen

Alla projektdeltagare från Sverige, Finland och Tyskland genomgick utbildning i revisionsmetoden, ledd av Sari Laaksonen, Development Director vid ETKL:s Quality Auditing Model (The Federation of Mother and Child Homes and Shelters). Utbildningen erbjöds också de barnahus som skulle agera medgranskare för revisionen vid platsbesöket.

Utbildningen gav en gemensam grund för att förstå revision som metod, dess praktiska genomförande och hur den kan användas för systematisk verksamhetsutveckling inom barnahus.

Val av kvalitetsindikatorer

Pilotrevisionen utgick från Barnahus Quality Standards, som fungerar som europeiska kvalitetsindikatorer för barnahus och syftar till att möjliggöra en barnvänlig och rättssäker process.

I ett gemensamt arbete mellan Sverige, Finland och Tyskland identifierades och valdes relevanta indikatorer ut. Förarbetet bestod av två steg:

1. Utveckla en enkät utifrån valda kvalitetsindikatorerna med ja/nej-frågor och statistikbaserade indikatorer, riktad till barnahusens samordnare.
2. Utveckla ett fördjupande protokoll till platsbesöket med frågor som syftade till reflektion, självvärdering och att synliggöra verksamhetens styrkor och utvecklingsområden.

Enkätsvaren analyserades inför platsbesöket och låg till grund för vilka områden projektgruppen skulle fördjupa sig i under den kvalitativa delen av utvärderingen.

Rekrytering av barnahus

Under våren 2025 rekryterades barnahus i respektive land till pilotstudien.

Barnafrid kontaktade Barnahus Norrköping, som visade intresse och tackade ja.

Pilotutvärderingen förankrades därefter i både arbetsgruppen och styrgruppen vid barnahuset.

För att möjliggöra kollegial granskning togs även kontakt med Barnahus Västerås, som accepterade att delta som medbedömare.

Genomförande

Insamling av dokumentation

Under juni samlades skriftligt material in från Barnahus Norrköping, bland annat:

- samverkansavtal
- verksamhetsberättelse
- statistik
- rutiner och interna riktlinjer
- informationsmaterial riktat till barn och vårdnadshavare

Den framtagna enkäten skickades parallellt ut till barnahussamordnarna. Svaren sammanställdes och analyserades för att identifiera vilka områden som behövde särskild uppmärksamhet under platsbesöket.

Platsbesöket vid revisionen

Syftet med platsbesöket var att skapa en fördjupad förståelse av hur det multidisciplinära arbetet fungerade utifrån de olika myndigheternas perspektiv samt för att undersöka hur arbetet uppfyller kvalitetskriterier från Barnahus Quality Standards.

Vid besöket deltog:

- samtliga barnahussamordnarna
- åklagare från åklagarkammaren
- barnutredare från Polismyndigheten
- gruppchefer från tre kommuner inom socialtjänstens barn- och ungdomsverksamhet
- chef från barn- och ungdomspsykiatri

Barn- och ungdomsmedicin, som ingår i samverkansavtalet, hade inte möjlighet att delta vid detta besök.

Platsbesöket genomfördes kl. 09.00–14.00, med hela gruppen samlad för att främja gemensamma, myndighetsöverskridande diskussioner om kvaliteten i barnhusets arbete.

Innehåll under besöket

- Rundvandring på barnhuset.
- Gemensam diskussion utifrån de förbestämda frågorna om hur de arbetar i förhållande till standarderna.
- Reflektionsstund efter lunch där Barnafrid och Barnhus Västerås tillsammans analyserade det som framkommit.

Under den avslutande reflektionen lyftes både styrkor och utvecklingsområden, som sammantaget bidrog till en gemensam bild av verksamhetens nuläge.

Schema platsbesök	
08.30 – Kaffe och presentation	Gemensam start, presentation av deltagare och genomgång av dagens upplägg.
09.00 – Utvärderingsprocessen	Diskussion utifrån de europeiska barnhusstandarderna. Vi ger en kort introduktion till standarderna och ni berättar om ert arbete i relation till dem.
11.30 – Rundtur på barnhuset	Genomgång av lokaler och barnvänlig miljö för att få en konkret bild av vad barnet möter vid ett besök.
12.00 – Lunch (på egen hand)	
13.00 – Återgivning och reflektion	Barnafrid och Barnhus Västerås återkopplar sina intryck från förmiddagen. Barnhus Västerås delar även erfarenheter från sitt eget utvecklingsarbete inom relevanta områden.
13.30 – Slutdiskussion	Gemensam helhetsdiskussion med fokus på lärande, reflektion och identifierade styrkor och utvecklingsområden.
14.00 – Avslut	

Figur 6. Schema som projektet använde vid platsbesöket på Barnhus Norrköping.

Skriftlig feedback

Efter platsbesöket skickades en samlad skriftlig återkoppling till Barnahus Norrköping. Den innehöll:

- sammanställning av gruppdiskussioner
- reflektioner från bedömarna
- identifierade styrkor
- tydliga utvecklingsområden

Syftet var att skapa ett praktiskt underlag för fortsatt utvecklingsarbete.

Utvärdering av deltagarna i revisionen

Pilotstudien syfte var att undersöka modellen revision, inte att studera vad som framkom under revisionen på Norrköpings barnahus. Under pilotrevisionen genomfördes en enkät bland både barnahuset och medbedömarna för att fånga deras erfarenheter av processen.

Utvärdering av deltagare på Barnahus Norrköping

Deltagarna fick skatta sin upplevelse av revisionsdagen, på en skala mellan 1-5.

- Platsbesöket genomfördes på respektfullt sätt – 4.5 av 5.
- Utvärderingsprocessen bidrog till ökad medvetenhet om barnahusets styrkor och utvecklingsområden – 4.4 av 5.
- Utvärderingsprocessen har potential att bidra till ökad kvalitet i arbetet vid barnahus 4.2 av 5.
- Helhetsbedömning: 4.6 av 5.

Några av de kommentarer som lämnades kring det övergripande intrycket av utvärderingen:

"Synliggjorde vissa frågor som jag behöver lyfta vidare i min verksamhet. Blev även tydligt oss i arbetsgruppen vad vi behöver fokusera lite mer på, ex polisens närvaro och arbete för bemanning av polis"

"Även om vi var medvetna om vissa utvecklingsområden, så bidrog utvärderingsprocessen till att tydliggöra aktuellt behov för samtliga samverkansaktörer."

"Det var ett fantastiskt tillfälle att få en genomlysning av verksamheten och input på saker som kan göras bättre. Men även roligt att kunna dela med sig av arbetssätt som kan vara till nytta för andra Barnahus"

"Jag tror att motivationen ökar, då vi har en gemensam utgångspunkt och därmed känner en delaktighet."

Medbedömarnas upplevelse

Medbedömarna från det andra barnhuset fick besvara frågor om sin roll och sina erfarenheter:

- Vad tar du med dig från den här upplevelsen?
- Ser du något som skulle behöva vidareutvecklas?
- Fick du det du behövde inför granskningen? Om inte, vad mer hade varit hjälpsamt?
- Hur uppfattade du din egen roll?
- Vad är ditt intryck av själva utvärderingsprocessen?

Sammanfattningsvis beskriver medbedömarna processen som lärrik, självreflekterande och präglad av ett ömsesidigt kunskapsutbyte. Deltagandet gav värdefulla inblickar i hur ett annat barnhus arbetar och bidrog samtidigt till ny förståelse för de egna verksamhetsförutsättningarna.

Platsbesöket upplevdes som välstrukturerat med ett ändamålsenligt upplägg, och diskussionerna i den större gruppen lyftes fram som särskilt betydelsefulla då de möjliggjorde ett fördjupat resonemang mellan professionerna.

Samtidigt framkom att uppdraget som medbedömare hade kunnat vara tydligare definierat. Det fanns viss osäkerhet kring när man förväntades ställa frågor eller lämna synpunkter, och återkopplingsmomentet upplevdes delvis som utmanande och något otydligt. Trots detta bedöms modellen som positiv och utvecklingsfrämjande, och som ett värdefullt verktyg för att stärka kvaliteten inom barnahus.

Modellen av utvärdering uppfattas positiv och att den bidrar till utveckling av barnahus.

Resultat från pilotrevisionerna

Alla tre länder – Sverige, Finland och Tyskland – upplevde att revisionsmodellen var lämplig och utvecklingsstödande för att utvärdera kvalitetsindikatorer i barnahus.

- I Finland genomfördes revisionen vid två tillfällen. De planerar att genomföra revision på samtliga barnahus.
- Childhood i Tyskland genomförde revisionen på två barnahus. De planerar att genomföra revision på samtliga barnahus.

Projektet har tagit fram en revisionsmodell som kan användas av alla barnahus i partnerländerna och även i andra länder. Systemet är flexibelt och anpassas löpande efter lokala förhållanden och förändrade behov. Genom arbete tillsammans med experter justerades indikatorer, frågeformulär och checklistor så att den information som samlas in också kan visa vilka effekter barnahusens arbete har.

Abbie Newman (Mission Kids CAC) och Sari Laaksonen (ETKL) har tillsammans utvecklat en manual som stöd för revision av barnahus.

Revisionen har potential att fungera långsiktigt, stödja kontinuerlig kvalitetsutveckling, stärka barnskyddsarbetet och bidrar till att barnahusmodellen genomförs hållbart och med hög kvalitet.

Theory of Change i relation till revision

Projektet använde även James Herberts Theory of Change som en kompletterande teoretisk modell.

Kort sammanfattning av relationen mellan modellerna

- Theory of Change beskriver *hur* aktiviteter leder till resultat genom en kedja av förutsättningar → aktiviteter → mekanismer → utfall.
- Revision fokuserar på *förutsättningar och aktiviteter*: finns de, fungerar de och håller de kvalitet?
- Utvärdering fokuserar på *mekanismer och resultat*: leder arbetssätten till avsedda effekter?
- Tillsammans bildar modellerna en sammanhängande förbättringscykel.
- Kartläggning mellan revisionsstandarder och utvärderingsmått synliggör sambandet mellan implementering och resultat.
- Modellen utvecklas för att kunna anpassas till olika barnahusmiljöer i olika länder.

Utifrån projektet fortsätter nu THL att genomföra revision av de finska barnahusen och Childhood av de tyska barnahusen. Både THL och Childhood har ett mer övergripande ansvar för barnahus i respektive land.

Slutdiskussion

Barnhusverksamheten i Sverige består i dag av 33 barnahus, men trots att nationella riktlinjer infördes 2009 visar flera utvärderingar att riktlinjerna inte efterlevs fullt ut. Det saknas fortfarande ett långsiktigt, nationellt kvalitetssäkringssystem, och ansvaret för uppföljning ligger på varje enskilt barnahus. Motsvarande situation återfinns i både Finland och Tyskland, där det saknas enhetliga, mätbara och uppföljningsbara kvalitetsindikatorer.

Projektet har bekräftat avsaknaden av ett gemensamt, långsiktigt och legitimt kvalitetssäkringssystem, vilket sedan tidigare är ett känt kvalitetsglapp inom barnahusverksamheten i Europa. Målet med projektet var att föreslå ett långsiktigt och balanserat system för granskning och ackreditering av barnahus, för att bidra till trygga och rättssäkra miljöer för barn som utsatts för våld.

Under projektet har två befintliga internationella system studerats:

1. Ackreditering enligt National Children's Alliance (NCA) i USA – ett formaliserat system där verksamheter kan få full, delvis eller ingen ackreditering, baserat på omfattande kvalitetskrav och platsbesök.
2. Revision – en systematisk och oberoende granskning som använts i Finland vid exempelvis mor-barn-hem, där egenbedömning kombineras med extern granskning och medbedömare från liknande verksamheter.

Ackreditering kräver ett tydligt nationellt mandat, en certifierande organisation och etablerade rättsliga strukturer. I nuläget saknar Sverige, Finland och Tyskland sådana förutsättningar. Revisionsmodellens styrka är att den är genomförbar utan nationella mandat, skapar lärande, bygger på delaktighet och är fullt förenlig med Barnahus Quality Standards. Därför valdes revisionsmodellen som den mest realistiska vägen framåt.

Pilotstudierna i de tre länderna visar att revision fungerar i praktiken. Platsbesöken upplevdes som respektfulla, lärande och utvecklingsfrämjande och skapade en gemensam förståelse för både styrkor och utvecklingsområden. Samtidigt framkom viktiga förbättringsområden. Barnahus Quality Standards användes som kvalitetsindikatorer, men bristande förankring hos samverkansparterna försvårade en gemensam bedömningsgrund. Standardens generiska karaktär är styrkande för överförbarhet, men innebär också att flera kvalitetsindikatorer behöver bli mer konkreta och mätbara.

För att revisionen ska fungera som ett långsiktigt kvalitetssäkringsverktyg identifierades tre centrala utvecklingsbehov:

1. Ökad kännedom och stärkt förankring av europeiska kvalitetsstandarder hos samtliga samverkansaktörer.
2. Mer mätbara indikatorer med tydliga kriterier och exempel, för att minska risken för breda eller tolkningsberoende bedömningar.
3. Tydligare roller och processer, särskilt för medbedömare, för att säkerställa förutsägbara arbetssätt och en trygg ansvarsfördelning.

Det har varit både en styrka och en utmaning att använda ett gemensamt instrument i tre länder med skilda lagar, rutiner och samverkansstrukturer. Att inte utgå från varje lands specifika kontext skapade initialt osäkerhet. Samtidigt blev det ett sätt att hålla fokus på barnets rättigheter och barnets ställning i processen, oberoende av juridisk och organisatorisk variation.

Nationell utveckling – Sverige i ett vägskäl

Sverige befinner sig för närvarande i en förändringsfas. Polismyndigheten arbetar, tillsammans med Åklagarmyndigheten, Socialstyrelsen och Rättsmedicinalverket, med regeringsuppdraget att revidera nationella riktlinjer kring barn som misstänkt vara utsatta för brott och kriterier för landets barnahus samt att överväga uppföljning, ackreditering och eventuellt behov av lagstiftning. Brottsoffermyndigheten har parallellt fått i uppdrag att ta fram en nationell plan som ska möjliggöra samordning och uppföljning av barnahusens verksamhet.

Ett ackrediteringssystem kan komma att bli aktuellt, förutsatt att en nationell aktör med uppdrag att säkerställa kvalitet utses. I så fall skulle begreppet *barnahus* kunna vara skyddat, så till vida att endast de verksamheter som uppfyller beslutade kriterier får använda namnet – i likhet med systemet i USA.

Utifrån projektet kan följande sammanfattande slutsatser dras:

- Revision är en genomförbar och effektiv metod vid avsaknad av nationellt ackrediteringsmandat.
- Kvalitetsindikatorer behöver vidareutvecklas för att bli konkreta, användbara och jämförbara.
- Nationella strukturer behöver byggas parallellt – inklusive samordning, uppföljning och eventuell lagstiftning.
- Ackreditering kan bli möjlig på sikt, när mandat, struktur och ansvar är klargjorda.

Rekommendationer för nästa steg i Sverige

Med styrning och ansvar på plats kan ackreditering bli ett ändamålsenligt verktyg för att säkerställa barnets rättigheter i hela rättsprocessen.

Utifrån erfarenheterna i projektet och övrigt arbete mot barnahus föreslår vi följande:

1. **Skapa tydligare operationaliserade kvalitetsindikatorer**, t.ex. mätbara nivåer för samverkan, tillgänglighet och barnvänlig miljö.

För att revision av barnahus ska få önskad effekt rekommenderar projektet att de kvalitetsindikatorer som används:

- görs mer mätbara, genom tydliga kriterier, exempel och nivåer för måluppfyllelse
- förankras brett hos alla samverkansparter i barnahuset
- kompletteras med kvalitetsindikatorer för kvalitativ analys, så att både struktur-, process- och resultat kvalitet kan följas upp

En gemensam miniminivå av kvalitetsindikatorer på europeisk nivå skulle underlätta jämförbarhet mellan länder och stärka metodens legitimitet.

2. Ta fram ett utbildningspaket för revision, inklusive mallar, frågebanks och exempel på bra praxis.

Ett utbildningspaket säkerställer likvärdig kompetens bland granskarna. Detta skapar trygghet, transparens och professionell förutsägbarhet.

3. Bygg nationella strukturer parallellt.

För att systemet ska bli hållbart behöver revisionen integreras i nationell styrning och samordning, snarare än vara ett enskilt projektmoment. Nationella strukturer är avgörande för att säkerställa likvärdighet, transparens och långsiktig kvalitet i barnahusarbetet.

Projektet rekommenderar att respektive land:

- utvecklar nationell samordning av revisionsresultat
- etablerar återkommande tre- eller fyraåriga revisionscykler i linje med Finland, där systematisk uppföljning har skapat kontinuitet och utveckling
- säkerställer att revisionsresultat återförs till nationella policy-processer
- bygger vidare på befintliga uppdrag, som t.ex. Sveriges arbete med revidering av nationella riktlinjer och Brottsoffermyndighetens samordningsuppdrag.

4. Koppla revisionen tydligare till modellen ”Theory of Change”, för att kvalitetsindikatorer och resultat ska kunna relateras till tydliga mekanismer och mål.

James Herberts *Theory of Change* erbjuder möjligheten att tydliggöra sambanden mellan förutsättningar, aktiviteter, mekanismer och resultat. Genom att koppla kvalitetsindikatorer till modellen kan barnahusverksamheter:

- se *hur* implementeringen av arbetssätt påverkar resultat
- tolka revisionsfynd i relation till önskade effekter
- skapa en sammanhängande förbättringscykel där kedjan revision – analys – utveckling – uppföljning hänger ihop.

Detta stärker möjligheten att arbeta långsiktigt med evidens och systematisk utveckling.

5. Tydliggör roller, processer och stödmaterial

Pilotstudien visar att processen upplevs positiv, men att roller, mandat och förväntningar under revisionen behöver vara tydligare. Projektet rekommenderar därför:

- ett strukturerat uppdrag för medbedömare som inkluderar förväntningar, roller och stödmaterial
- en frågebanks och gemensamma mallar för dokumentstudier, processbeskrivningar och återkoppling.

Slutord

Projektets arbete har tydligt visat att barnahusverksamheter i Sverige, Finland och Tyskland delar liknande utmaningar: avsaknad av ett enhetligt, mätbart och långsiktigt kvalitetssäkringssystem, begränsad nationell styrning och stora variationer i hur barnahus organiseras och följs upp.

Samtidigt visar projektet på en vilja och ett gemensamt engagemang i Sverige, Finland och Tyskland att utveckla barnahusverksamheten och skapa mer likvärdiga, trygga och kvalitativa processer för barn. Genom att pröva revisionsmodellen i tre olika nationella kontexter har vi fått nya erfarenheter av hur ett gemensamt kvalitetssystem skulle kunna fungera i praktiken. Erfarenheterna visar också hur en standard kan användas som stöd för lärande, samverkan och utveckling.

Vidare har arbetet tydliggjort att ett långsiktigt kvalitetssystem behöver byggas stegvis. Revision kan vara en stabil grund att stå på, samtidigt som indikatorer utvecklas och nationella strukturer stärks. Projektets insikter, metoder och samarbeten utgör ett underlag för fortsatt utveckling av barnahus i Europa. Sammantaget kan detta bidra till bättre och mer likvärdiga förutsättningar för barn som behöver samhällets stöd.

Referenser

Barnafrid – Nationellt Centrum för kunskap om våld mot barn (2019) *Slutrapport: Utvärdering av barnahus*. Linköping: Barnafrid.

Council of the Baltic Sea States Secretariat & Child Circle (2017) *Barnahus Quality Standards: Guidance for Multidisciplinary and Interagency Response to Child Victims and Witnesses of Violence*. Stockholm: CBSS.

Herbert, J.L. & Bromfield, L. (2019) 'Multi-disciplinary teams responding to child abuse: Common features and assumptions', *Children and Youth Services Review*, 106, 104467. doi:10.1016/j.chilyouth. 2019.104467.

National Children's Alliance (2023) *National Standards of Accreditation for Children's Advocacy Centers*. Washington, DC: National Children's Alliance.

National Children's Alliance (2023) *National Optional Standards of Accreditation for Children's Advocacy Centers*. Washington, DC: National Children's Alliance.

Rikspolisstyrelsen (2009) *Delredovisning av regeringsuppdrag avseende gemensamma nationella riktlinjer kring barn som misstänks vara utsatta för brott och kriterier för landets barnahus*. Ju2009/08003/KRIM. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

Socialstyrelsen (2006) *Barnahus – försöksverksamhet med samverkan under ett tak vid misstanke om brott*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Multi-disciplinary Team: Theory of Change

